

досвід, принципи та механізми створення і управління пенсійними накопиченнями. Але на практиці пенсійна реформа поки що не є ефективною, особливо в частині формування її накопичувального елемента. Зокрема, недостатньо активно формується другий і третій рівні пенсійної системи, які і є її накопичувальним елементом, за допомогою якого повинно відбуватися формування найбільш потужного інвестиційного ресурсу економіки країни.

Для зміцнення стійкості фінансової системи в Україні необхідно: забезпечити встановлення обґрунтованого, адекватного рівня податкового навантаження, що спричинює пенсійна система на фонд оплати праці, скоротити пільги зі сплати страхових внесків; активізувати участь роботодавців у системі додаткового пенсійного забезпечення; розширити базу нарахування страхових внесків, у тому числі за рахунок легалізації зарплати та підвищення її рівня, скорочення неповної зайнятості та безробіття; розмежувати функції органів виконавчої влади щодо державного регулювання та нагляду в накопичувальній системі пенсійного страхування; розробити систему захисту пенсійних коштів від їх знецінення з метою посилення довіри населення до накопичувальної системи пенсійного забезпечення.

Наукова новизна даного дослідження полягає в тому, що автором доведена необхідність прискореного впровадження другого рівня пенсійної системи. Це значно зменшило б прояви сучасної фінансової кризи,

підвищило б рівень життя населення, створило б додаткові потужні джерела інвестування української економіки. В статті визначені рекомендації щодо підвищення ефективності механізму трансформації пенсійних коштів в інвестиції на фінансовому ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнибіденко І. Наукові підходи до реформування пенсійної системи в Україні та країнах ЄС. // Проблеми науки. — 2006. — №4.
2. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, 09.07.2003 р.
3. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення”, 09.07.2003 р.
4. Леонов Д., Ковальова Н., Федоренко А. Накопичувальна пенсійна система як джерело інвестиційних ресурсів. // Ринок цінних паперів України. — 2002. — № 9, 10.
5. Косенко О. Накопичувальна пенсійна система: перспективи розвитку. // Соціальний захист. — 2005. — №12.
6. Офіційний сайт “Пенсійний фонд України”. — Режим доступу: www.pfu.gov.ua/pru_control/uk/publish/article.
7. <http://www.dfp.gov.ua>
8. www.pension.kiev.ua

Надійшла до редколегії 02.02.09 р.

УДК 658.153

О.В. Шереметинська

ОСОБЛИВОСТІ НОРМУВАННЯ ОБІГОВИХ ЗАСОБІВ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЗМІННОГО ПОПИТУ

Вивчено особливості управління та нормування обіговими засобами на підприємствах хлібопекарської промисловості, оцінено можливості створення умов для більш ефективного акумулювання та управління обіговими засобами. Проаналізовано основні методики нормування та поповнення обігових засобів хлібопекарських підприємств з визначенням їх відповідності сучасним вимогам

Ключові слова: елементи обігових засобів, обсяг обігових засобів, виробничі запаси, нормування запасів

Для здійснення нормальної виробничо-господарської діяльності на підприємствах створюються визначені запаси товарно-матеріальних цінностей. Утворення на підприємствах харчової галузі обігових засобів в оптимальному обсязі являється необхідною умовою, що забезпечує безперервність процесу виробництва. Перехід економіки України до якісно нової моделі побудови економіки, яка передбачає поряд з реформуванням відносин власності вдосконалення системи відтворювальних процесів, зумовлює необхідність поглиблених досліджень в нормуванні обігових засобів в умовах змінного попиту, що характерний для ринкового механізму.

Для вирішення зазначеної проблеми в хлібопекарській галузі необхідно переглянути засади нормування обіговими засобами підприємств. Зокрема, слід звернути увагу на те, що безперервність відтворюва-

Is investigated features of management and norm of circulating assets at the bakery enterprises, is appreciated opportunities of creation of conditions for one more effective accumulation and management of circulating assets. That is analyzed the basic approaches to norm of updating of circulating assets of the bakery enterprises with definition (determination) of their conformity to modern conditions

Key words: elements of circulating assets, volume of circulating assets, industrial stocks, norming stocks

льного процесу значною мірою залежить від уміння менеджерів приймати ефективні рішення щодо нормування кожного компоненту обігових засобів в умовах обмеженості ресурсів, а це вимагає розроблення нових науково обґрунтованих методик, які охоплювали б весь комплекс питань нормування обігових засобів підприємства з урахуванням сучасного стану економічного середовища та уточнення підходів до визначення норм та нормативів по кожній групі обігових засобів.

Для підприємств, що діють в ринкових умовах та в умовах невизначеності щодо попиту на продукцію, яка виробляється і діяльність яких спрямована на отримання додаткових переваг перед конкурентами та досягнення найменших сукупних витрат, важливим питанням постає проблема нормування кожною складовою обігових засобів.

Необхідність акумулювання на підприємствах певного розміру обігових коштів для підтримання безперервного процесу виробництва очевидна, але виникає питання який розмір зазначених цінностей оптимальна.

Визначення обсягів обігових засобів має важливе значення для визначення шляхів їх акумулювання та використання, а також дає можливість побудувати процес формування складу обігових коштів таким чином, щоб при цьому найменша сума коштів вилучалась з обігу. Аналіз компонентів обігових засобів, джерел їх формування та способи нормування дозволяють отримати найбільший ефект при мінімально можливих витратах під час операційного циклу. Представниками наукової думки, які розглядали проблеми нормування компонентів обігових засобів були такі західні вчені, як А. Сміт, С. Бріггем, К. В. Хорн, вітчизняні та російські вчені як І. Балабанов, О. Бандурка, І. Бланк, А. Бондар, В. Крушельницька, А. Поддєрьогін, Н. Ситник, О. Стоянова та ін.

Підвищена цікавість до наукового регулювання складу та структури обігових коштів має достатньо підстав. У виробничих умовах недоцільними вважаються як надмірні, так і недостатні резерви обігових засобів. І тому кожен з елементів обігових засобів повинен мати чітко вказані норми та нормативи їх формування, що дасть змогу найкраще ними керувати та використовувати.

В найбільш загальному вигляді компоненти обігових коштів показано в бухгалтерському балансі, згідно II розділу Форми 1 “Баланс” — “Оборотні активи”, серед них виділяють наступні компоненти:

- запаси (виробничі запаси, незавершене виробництво, готова продукція, товари відвантажені та ін.);
- дебіторська заборгованість (короткострокова та довгострокова);
- короткострокові фінансові інвестиції;
- грошові кошти (в тому числі в національній та іноземній валюті);
- інші оборотні активи. [4]

Всі оборотні активи об'єднані в економічно однорідні групи, які називають елементами. Хлібопекарська промисловість відноситься до матеріалоемких галузей, тому основна кількість обігових засобів зосереджена в виробничих запасах (36—45 %). Великий обсяг відволікання коштів припадає на дебіторську заборгованість — 18—24 % і найменша питома вага у грошових коштах та їх еквівалентах — 4—9 %. [4] Така статистика свідчить про те, що в першу чергу велику увагу слід приділити нормуванню виробничих запасів, оскільки вони найбільш важлива складова обігових засобів хлібопекарських підприємств, яка в даній галузі охоплює тільки сировину, матеріали, готову продукцію та товари. Тому при вкладанні коштів в утворення цих запасів існують витрати пов'язані з складськими витратами, з ризиком псування та закінченням терміну реалізації продукції.

Основну увагу слід приділяти визначенню оптимального резерву виробничих запасів, оскільки при створенні їх на підприємствах надмірній кількості, призводить до сповільнення обіговості обігових засобів і викликають у підприємства надмірні витрати, пов'язані зі зберіганням надмірного запасу товарних і матеріальних цінностей. Завищені запаси у деяких хлібопекарських підприємств київського регіону можуть також призвести до того, що в інших підприємствах вони будуть на рівні, недостатньому для забезпечення безперервного процесу виробництва.

У випадку нестачі запасів сировини і товарно-матеріальних цінностей може бути причиною напруги

в процесі виробництва або навіть його зупинки та постачання продукції споживачу, тобто може виникнути незадоволений попит.

В умовах командно-адміністративної системи регулювання економікою при розробці нормативів в першу чергу необхідно було виходити з завдань народногосподарського плану виробництва та постачання матеріальних цінностей, на сьогодні підприємство працює в умовах не передбачуваного попиту та змінних умов постачання сировини і матеріалів.

Тому на відміну від системи нормування запасів, що діяла при плановій економіці і передбачала довгостроково діючих норм обігових засобів, в умовах ринкової економіки норми обігових засобів повинні постійно переглядатися і коригуватися на певний поправочний інтегральний коефіцієнт, як враховуватиме вплив нестабільної системи постачання сировини та ціноутворення, що є особливо актуальним в умовах економічної кризи, що набуває все більшого розмаху на території світу і України зокрема.

До нормованих оборотних засобів відносять виробничі запаси, незавершене виробництво та готову продукцію. їх граничний розмір визначається за допомогою нормування. Нормування оборотних засобів — це встановлення економічно обґрунтованих (планових) норм запасу та нормативів за окремими елементами оборотних засобів. Воно є необхідним для забезпечення нормальної діяльності підприємства.

До ненормованих оборотних засобів підприємства відносять грошові кошти та кошти в розрахунках. [3]

Нормування витрат матеріальних ресурсів спрямоване на виявлення та мобілізацію внутрішніх резервів для їх раціонального використання. Скорочення питомих матеріальних витрат, що припадають на одиницю продукції, тобто зниження її матеріаломісткості, дає змогу підприємству підвищити ефективність використання матеріальних ресурсів

Виробничі запаси хлібопекарських підприємств для спрощення вибору методу їх нормування доцільно згрупувати за ознакою часу:

максимально бажаний запас, визначає такий рівень запасу, який найбільш економічно доцільний в даній системі управління використовується як орієнтир при розрахунку обсягу замовлення товарно-матеріальних цінностей у постачальників;

граничний рівень запасу, використовується для визначення моменту часу видачі наступного замовлення; поточний запас, відповідає рівню запасу у будь-який момент обліку, він може співпадати з максимально бажаним рівнем, граничним рівнем чи гарантійним запасом.

Також на підприємствах хлібопекарської галузі необхідно виділяти неліквідні запаси — так називаються виробничі запаси, що довго не використовуються, вони утворюються внаслідок погіршення якості при зберіганні (наприклад молоко, яєчний порошок, вершкове масло тощо).

Виробничі запаси, як економічна категорія і як натурально-речові елементи за своїм змістом є єдині та неподільні. Класифікація за цільовим призначенням необхідна з метою обґрунтування величини нормативу і організації оперативного управління. На хлібопекарських підприємствах існує багато причин для створення товарно-матеріальних запасів, але основна це забезпечення своєї економічної безпеки. При відсутності необхідних виробничих запасів підприємство може втратити своїх замовників та ринки

збуту. Головне питання, яке необхідно розв'язати, в системі управління це визначення потреби в тому чи іншому вигляді виробничих запасів. Однак потреба виробництва не є єдиним критерієм для обґрунтування рівня запасів.

Менеджмент харчового підприємства повинен визначити мету створення запасів певних матеріалів, які слід мати в виробничому запасі, а також: визначити їх обсяг, і з погляду на ці завдання розглядати питання про потребу в матеріалах. Більшість підприємств прагнуть до того, щоб забезпечити: постійну готовність до відвантаження товарів; мінімальні вкладення в запаси грошової готівки; мінімальний ризик; простоту поповнення запасів; безперервний, стійкий хід виробництва.

Підприємство завжди повинно володіти достатньою кількістю наявних матеріалів, щоб бути здатним без затримки виконувати замовлення і підтримувати ритмічний хід виробництва, однак не можна вкладати великі кошти для створення надмірних запасів, які будуть безкорисно знаходитися на складі. Більшість хлібопекарських підприємств прагнуть запобігти створенню великих запасів з великою оборотністю, оскільки це пов'язано з ризиком. Замість цього вони прагнуть мати якомога більше вільних засобів шляхом прискорення оборотності запасів.

Висновки. Отже приділяти велику увагу нормуванню запасів на хлібопекарських підприємствах необхідно з метою сприяння:

обслуговування споживачів (наявність запасів — важливий чинник утримування споживачів, пов'язаний можливістю поставки продуктів в будь-який час);

гнучкості виробництва (здатність швидко переходити на виробництво іншої продукції завдяки запасам можливість задовольнити попит на продукцію, яка в даний час не виробляється);

визначеності виробництва (чим більш невизначена ситуація на ринку, тим більша необхідність страхування та створення резервних запасів);

згладжування виробництва (здатність задовольняти попит у періоди максимального збуту без збільшення обсягу виробництва);

отримання прибутку шляхом цінової спекуляції (в умовах інфляції можна отримати прибуток купівлею запасів за нижчою ціною і продажем їх у майбутньому).

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бланк И.А.* Финансовый менеджмент: Учеб. курс. — К.: Ника-Центр: Эльга, 2001. — 527 с.
2. *Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін.* — К.: КНЕУ, 2002. — 571 с.
3. *Финансовый менеджмент / Под. ред. Н.Ф. Самсоновой.* — М.: ЮНИТИ: Финансы, 2001. — 495 с.
4. *Шереметинська О.В.* Характеристика компонентів обігових коштів хлібопекарських підприємств стаття // Наукові праці НУХТ № 26 Економіка. — К.: НУХТ, 2008. — с. 164—167
5. *www.ukrstat.gov.ua.*

Надійшла до редколегії 02.02.09 р.

М.В. Шипов

СПОЖИВЧА КООПЕРАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Спроби оздоровити національне ринкове господарство, перевести його на траєкторію економічного зростання передбачає активне реформування споживчої кооперації як соціально-економічного елементу ринкової системи, дослідження факторів інтенсифікації ролі кооперації у внутрішньому секторі та у лавах міжнародного кооперативного альянсу.

Ключові слова: кооперація, споживча кооперація України, ринкова система, фактори розвитку кооперації, управління системою кооперації.

У сучасній Україні резервом відновлення динамізму економіки є трансформація системи відновлення з опорою на внутрішньо орієнтований сектор, у тому числі споживчу кооперацію. Саме тут стає в нагоді система економічної демократії, співробітництва та взаємодопомоги, людського виміру господарських стосунків, яка нагромаджена в кооперативному русі, насамперед у споживчій кооперації. Зазначені положення відображені в статті 1 Закону України “Про споживчу кооперацію”.

Головна ідея роботи зводиться до виявлення і аналізу системо утворюючих елементів управління споживчою кооперацією, шляхів входження національної кооперації до міжнародного кооперативного руху, тенденцій співробітництва.

The attempts rehabilitate the national economy to transition it to the road of the economics growth envisages an active reforming of the consumption cooperation as a socio — economical element of the marked system, studying the factors intensifying the role of cooperation in the home sector as well as in the body of the International cooperative alliance.

Key words: cooperation, consumption cooperation of Ukraine, marked system, the factors of the cooperation development, cooperation on system management.

Науковою новизною є спроби автора розглянути теоретичні і практичні засади функціонування споживчої кооперації як соціально-економічної системи, ґрунтуючись на принципах діалектичного підходу, що підтверджує актуальність розгляду тенденцій практики управління, необхідності узагальнення теоретичних і практичних аспектів управління. В умовах нової суспільно-економічної системи національній споживчій кооперації належатиме надзвичайно важлива роль. Це зумовлено кількома факторами — політичними; соціальними: споживча кооперація є соціальною інституцією, яка поєднує ліберальні ідеали з ідеалами соціальної справедливості і соціального захисту населення; глобалізаційними, що зумовлює інтегрування України у світове господарство. Україна отри-